

Ny opplæringslov 2024

Opplæring for voksne

7. Oktober 2024

Statsforvaltaren i Vestland

08.10.2024

Meld. St. 21

(2020–2021)

Melding til Stortinget

Fullføringsreformen – med åpne dører til verden og fremtiden

Fullføringsreformen – fem gjenstridige problemer

- Vgo er i for liten grad tilpasset elever med svake faglige forutsetninger
- Elevene får ikke det de trenger for å bli best mulig studieforbereid
- Fagopplæringen dekker ikke elevenes og arbeidslivets behov godt nok
- Vgo er i for liten grad tilpasset den mangfoldige elevgruppa
- **Vgo er ikke godt nok tilpasset voksne**

Kilde: Utdanningsdirektoratet

Målbilde

- Fullføringsreformen skal bidra til at:
  - Ungdom og voksne blir kvalifisert til å møte kravene i videre utdanning og arbeidsliv
  - Ungdom og voksne fullfører videregående opplæring fram mot bestått studie- eller yrkeskompetanse
  - Ungdom og voksne kan oppdatere sin kompetanse gjennom hele livet

Kompetansegap i arbeidslivet

- Norge trenger 90 000 fagarbeidere (SSB) - 2030 - 2035
- Behov for kompetanse $\neq$ voksne står utenfor arbeidslivet
- Framskrivningene viser at etterspørselen vokser klart sterkere enn arbeidsstyrken for arbeidskraft med videregående fagutdanning rettet inn mot industri, bygg og anlegg og håndverk, helsefagarbeidere og sykepleiere (SSB)
- 4 av 10 voksne med ikke-fullført videregående opplæring er uten tilknytning til arbeidsmarkedet

Formålet med opplæring av voksne

Formålsbestemmelse i § 18-1

- *Formålet med opplæringa i § 1-3 og dei overordna måla og prinsippa for opplæringa med heimel i § 1-4 gjeld så langt det passar for opplæring for voksne. Opplæringa skal **byggje på den kompetansen deltakarane allereie har**, og skal leggjast opp slik at deltakarane så raskt som mogleg kan oppnå **relevant kompetanse for arbeid eller vidare utdanning**.*

Ny struktur i loven - Ny lov betyr mye nytt

Første del – innledende bestemmelser (kap. 1)

Andre del – grunnskoleopplæring (kap. 2-4)

Tredje del – videregående opplæring (kap. 5-9)

Fjerde del – felles for grunnskole og videregående opplæring (kap. 10-17)

Femte del – forberedende og videregående opplæring for voksne

- **Kapittel 18** Rett til førebuande opplæring og vidaregåande opplæring for vaksne
- **Kapittel 19** Innhaldet i og organiseringa av den førebuande og den vidaregåande opplæringa for vaksne
- **Kapittel 20** Medverknad, læringsmiljø, lokale ordensreglar og bortvising i opplæringa for vaksne
- **Kapittel 21** Skyss, reisefølge og losji for deltakarar i opplæringa for vaksne

Sjette del – privat opplæring, godkjenningssordningar og privatistordningar (kap. 22 og 23)

Sjuende del – diverse regler (kap. 24-29)

Åttende del – sluttregler (kap. 30)

Kapittel 18 - Rett til førebuande opplæring og vidaregåande opplæring for vaksne

- Voksne har rett til forberedende opplæring dersom de ikke har fått tilfredsstillende opplæring før, dersom de trenger opplæring i fag eller grunnleggende ferdigheter som ikke var en del av læreplanene da de fikk opplæring, og dersom de trenger ny opplæring grunnet skade eller sykdom § 18-2
- **Velge vidaregåande opplæring for vaksne fra fylte 19 år - Rett til inntak på én av tre sluttkompetanser § 18-3**
- **Innført rett til yrkesfaglig rekvalifisering § 18-4**
- Rett til læreplass eller annet opplæringstilbud § 18-6
- **Innført generell rett til realkompetansevurdering med kompetansebevis § 18-8**
- Plikt til oppmøte og aktiv deltakelse i opplæringen § 18-11

Kapittel 19 - Innholdet i og organiseringa av den førebuaende og den vidaregåande opplæringa for vaksne

- rett til å velge målform på egne skriftlige arbeid i ny lov § 19-3
- rett til opplæring i samisk i ny lov §19-4
- **en egen tilpasset rett til individuell tilrettelegging i ny lov § 19-5**
- rett til særskilt språkopplæring i forberedende opplæring og rett til forsterket opplæring i norsk i videregående opplæring for vaksne i ny lov § 19-8
- rett til opplæring i tegnspråk og punktskrift i ny lov §§19-9 og 19-10
- plikt for kommunen og fylkeskommunen til å ha tilbud om rådgivning for utdannings- og yrkesvalg i ny lov § 19-12

Kapittel 20 - Medverknad, læringsmiljø, lokale ordensreglar og bortvising i opplæringa for vaksne

Kapittel 21 - Skyss, reisefølge og losji for deltakarar i opplæringa for vaksne

Kapittel 20

- plikt for kommunen og fylkeskommunen til å arbeide for et trygt og godt læringsmiljø for vaksne deltakere, og gripe inn ved krenkelser i ny lov § 20-2
- ordensregler for opplæringen for vaksne i ny lov §20-3

Kapittel 21

- rett til skyss for de mellom 19 og 25 år som velger videregående opplæring for vaksne i ny lov § 21-1

Hva er videreført i ny opplæringslov?

- Retten til forberedende opplæring for de som søker om oppholdstillatelse
  - Ut det skoleåret som begynner det året de fyller 18
- Rett til videregående opplæring for voksne som har fullført videregående men som ikke har yrkes- eller studiekompetanse
- Rett til videregående opplæring for voksne som har fullført videregående opplæring i annet land, men som ikke får godkjent opplæringen som studiekompetanse
- Generell rett til realkompetansevurdering for voksne uten rett til videregående opplæring

Opplæring for voksne

Mer fleksibilitet og helhetlig opplæring for voksne deltakere

Flere endringer, blant annet:

- samiske deltakere – opplæring i og på samisk
  - voksne har rett til opplæring i samisk
  - de som bor i forvaltningsområdet for samisk språk, har rett til opplæring på samisk i forberedende opplæring når det er nødvendig for å få forsvarlig utbytte av opplæringen
- rett til opplæring i tegnspråk og i punktskrift
- rett til særskilt språkopplæring i forberedende opplæring og forsterka opplæring i norsk i videregående opplæring

Opplæring for voksne forts.

Flere endringer forts.

- **en egen tilpasset rett til individuell tilrettelegging**
- rett til å velge målform på eget skriftlig arbeid
- plikt for kommunen og fylkeskommunen til å ha tilbud om rådgivning for utdannings- og yrkesvalg
- rett til skyss rett til skyss for de mellom 19 og 25 år som velger videregående opplæring for voksne
- plikt for kommunen og fylkeskommunen til å arbeide for et trygt og godt læringsmiljø for voksne deltakere, og gripe inn ved krenkelser
- plikt til å sørge for ulykkesforsikring

Utvidet rett til videregående opplæring

- Utvidet rett - frem til oppnådd kompetanse
- Rett til inntak på én av tre sluttkompetanser

§ 18-3 Rett til videregående opplæring for voksne

Dei som har fullført grunnskoleopplæring eller tilsvarende opplæring, men ikkje har studiekompetanse eller yrkeskompetanse frå videregående opplæring, har rett til videregående opplæring for voksne frå det skoleåret som tar til det året dei fyller 19 år.

Dei som har rett til videregående opplæring for voksne, skal komme inn på eit opplæringstilbod som fører fram til ein av tre sluttkompetansar som dei har søkt på (...)

Endret aldersgrense for VOV

- Aldergrensen er senket fra 25 til 19 år
- Deltakere mellom 19 og 24 år kan velge VOV

§ 18-3 Rett til vidaregåande opplæring for vaksne

Dei som har fullført grunnskoleopplæring eller tilsvarande opplæring, men ikkje har studiekompetanse eller yrkeskompetanse frå vidaregåande opplæring, har rett til vidaregåande opplæring for vaksne frå det skoleåret som tar til det året dei fyller 19 år.

§ 5-1 Rett til vidaregåande opplæring

(...)

Dei som har rett til vidaregåande opplæring etter første ledd, kan velje vidaregåande opplæring for vaksne etter § 18-3 frå det skoleåret som tar til det året dei fyller 19 år

Individuell tilrettelegging

- FOV: rett til individuell tilrettelegging
  - Rett til ITO for å utvikle eller vedlikeholde grunnleggende ferdigheter
- VOV: rett til individuell tilrettelegging av lærested, undervisning, læremiddel og eksamen

§ 19-5 Tilpassa opplæring og individuell tilrettelegging for vaksne deltakarar

(...)

Deltakarar i den førebuande opplæringa har rett til individuell tilrettelegging etter §§ 11-4 til 11-6. For denne tilrettelegginga gjeld §§ 11-7 til 11-11 og § 11-13.

Deltakarar i den vidaregåande opplæringa med nedsett funksjonsevne eller særskilde behov har rett til eigna individuell tilrettelegging av lærestad, undervisning, læremiddel og eksamen, for å sikre likeverdige høve til opplæring

§ 19-6 Opplæring for å utvikle eller halde ved like grunnleggjande ferdigheiter i den førebuande opplæringa for vaksne

Deltakarar i den førebuande opplæringa for vaksne som har særlege behov for opplæring for å kunne utvikle eller halde ved like grunnleggjande ferdigheiter, har rett til slik opplæring. For denne opplæringa gjeld §§ 11-4 til 11-11 og § 11-13

Ny reglar om vaksenopplæring

- Opplæring etter modulstrukturerte læreplanar.
- Realkompetansevurdering.
- Yrkesfagleg rekvalifisering.

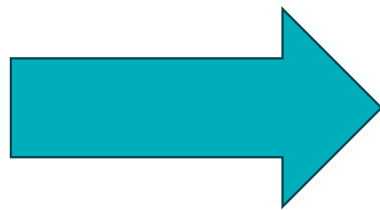

Vaksenopplæring – modulstrukturerte læreplanar

Forskrifta - § 14-1. *Opplæringa i den førebuande og vidaregåande opplæringa for vaksne*

I lærefag der det er modulstrukturerte læreplanar, skal opplæringa bli gitt etter desse læreplanane.

- logistikkfaget
- gjenvinningsfaget
- produksjonsteknikkfaget
- renholdsoperatørfaget
- salgsfaget
- fiske og fangst
- kokkfaget
- institusjonskokkfaget
- malerfaget
- rørleggerfaget
- trevare- og bygginnredningsfaget
- helsefagarbeiderfaget
- betongfaget

Bakgrunn og formål

Formål: Målet er å auke gjennomføringa av vidaregåande opplæring for vaksne, gjere opplæringen meir fleksibel og relevant, og styrke tilknytninga til arbeidslivet.

Metode: Læreplanar er delt inn i seks modular, som blir avslutta undervegs, og til saman utgjer innhaldet i fag- og yrkesopplæring. Blir avslutta med ordinær fagprøve.

Har vore ei forsøksordning sidan 2017, normalordning no.

Vaksenopplæring – modulstrukturerte læreplanar

- Ikkje «nye» læreplanar, men dei eksisterande er delt inn i modular.
- Skal vere betre tilpassa vaksne.
- Realkompetansevurdering avgjer opplæringsbehov.
- Opplæring på fleire arenaer – arbeidsplassen som hovudopplæringsarena: Føreset eit tett samarbeid mellom skule og arbeidsplass.
- Kompetansebevis etter fullførte modular.
- Ikkje fastsett opplæringstid med timetal.
- Inga fastsett rekkjefølgje på modulane.

Vaksenopplæring – modulstrukturerte læreplanar

- Ikkje «nye» læreplanar, men dei eksisterande er delt inn i modular.
- Skal vere betre tilpassa vaksne.
- Realkompetansevurdering avgjer opplæringsbehov.
- Opplæring på fleire arenaer – **arbeidsplassen som hovudopplæringsarena**: Føreset eit tett samarbeid mellom skule og arbeidsplass.
- Kompetansebevis etter fullførte modular.
- Ikkje fastsett opplæringstid med timetal.
- Inga fastsett rekkjefølgje på modulane.

Forskjeller på tradisjonell opplæring og VOV

Tradisjonell veg til fagbrev	VOV
Deltakeren har eit toårig teorigrunnlag frå skule før oppstart i bedrift – bedriften kan stille med forventningar til verdiskaping.	Mange deltakere vil ha eitt eller anna grunnlag (teoretisk eller praktisk) å bygge vidare på i bedrift, andre ikkje. Dette kan kreve større oppfølgings-/opplæringsinnsats fra arbeidsgiversida.
Tradisjonelt løp <ol style="list-style-type: none"> 1. Oppstart ein gong i året 2. Skulen som hovudopplæringsarena i to år 3. Klasser/grupper styrer progresjonen 4. Delkurselever/voksne som har fått godkjent fag de har tatt fra før 5. Lærling: hvordan står det til med oppfølgingen? 6. Oppfølging. 7. Tilpassa vaksne?	VOV <ol style="list-style-type: none"> 1. Fortløpende inntak 2. Bedriften/virksomheten som hovedarena for opplæring 3. Individuelt tilrettelagt opplæringsløp, individuell progresjon 4. Mulig å bli ferdig med deler av fag og få dokumentert det. Kan avbryte og starte opp igjen der ein avslutta. 5. Desentralisert opplæringstilbud 6. Må ha minst 80% studieevne/oppmøte 7. Tett oppfølging

Realkompetansevurdering

§ 18-1. Formålet med opplæringa for vaksne

Formålet med opplæringa i [§ 1-3](#) og dei overordna måla og prinsippa for opplæringa med heimel i [§ 1-4](#) gjeld så langt det passar for opplæring for vaksne.

Opplæringa skal byggje på den kompetansen deltakarane allereie har, og skal leggjast opp slik at deltakarane så raskt som mogleg kan oppnå relevant kompetanse for arbeid eller vidare utdanning.

§ 18-8. Realkompetansevurdering

Dei som har rett til opplæring for vaksne, har rett til å få realkompetansen sin vurdert og dokumentert.

Dei som ikkje har rett til opplæring for vaksne, har rett til å få realkompetansen sin vurdert og dokumentert dersom kommunen eller Arbeids- og velferdsetaten tilrår det.

Departementet kan gi forskrift om realkompetansevurdering, om klage på realkompetansevurdering og om dokumentasjon.

Realkompetansevurdering (forts.)

Frå rettleiaren:

For fag hvor det er fastsatt i tilbudsstrukturene at normalmodellen er opplæring i bedrift, er det kravene for å få bestått til fag- og svenneprøven som gjelder. Det vil si at den voksne må vise at hen har «tilfredsstillende eller god kompetanse i faget». Det vil ikke være tilstrekkelig at den voksne viser lav kompetanse i faget. Kompetanse etter modulstrukturerte læreplaner tilsvarer også godkjent «tilfredsstillende eller god kompetanse».

Realkompetansevurdering (forts.)

Forskrifta - § 13-5. *Realkompetansevurdering ved inntaket til vidaregåande opplæring for vaksne*

Fylkeskommunen skal sørge for at søkjarar som har rett til realkompetansevurdering etter [opplæringslova § 18-8](#), får vurdert og dokumentert realkompetansen sin når dei har søkt om inntak til vidaregåande opplæring for vaksne.

I realkompetansevurderinga skal fylkeskommunen vurdere om den formelle, uformelle og ikkje-formelle kompetansen til søkjaren kan godkjennast som likeverdig med den kompetansen som blir oppnådd gjennom vidaregåande opplæring, jf. § 15-5. Søkjaren kan få godkjent heile eller delar av fag, modular eller skoleår.

Resultatet av realkompetansevurderinga dannar grunnlag for opplæringstilbodet og skal gå fram av avgjerda om inntak.

Yrkesfagleg rekvalifisering

- Dei som allereie har studie- eller yrkeskompetanse, får rett til vidaregåande opplæring fram til ei ny yrkesfagleg sluttkompetanse (§ 18-4).
- Ein heilt ny regel, som i praksis gir «alle» rett til vidaregåande opplæring.
- Gjennomførast som vidaregåande opplæring for vaksne.
- Ingen øvre aldersgrense.